

Samenvatting

Advies reclassenten met een hoog veiligheidsrisico

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

De reclassering geeft aan dat zij in toenemende mate te maken heeft met reclassenten die ernstige veiligheidsrisico's met zich meebrengen voor reclasseringswerkers, mede-reclassenten en/of zichzelf. De reclassering duidt deze cliënten aan als 'hoog veiligheidsrisico cliënten' (hierna: HVR-clieënten).

Definitie en omvang

Een eenduidige definitie van HVR-clieënten ontbreekt, maar er kunnen twee typen HVR-clieënten worden onderscheiden: het eerste type betreft cliënten die een gevaar vormen vanwege hun (mogelijke) betrokkenheid bij activiteiten in de georganiseerde misdaad. Veiligheidsrisico's kunnen uitgaan van de cliënt zelf of van diens omgeving. Het tweede type betreft cliënten met ernstige psychische problematiek. De daaruit voortvloeiende onvoorspelbaarheid van hun gedrag kan ernstige veiligheidsrisico's met zich meebrengen. In de praktijk wordt overigens uiteenlopend gedacht over het indelen van deze cliënten onder de HVR-clieënten.

In relatie tot het totaal aantal cliënten dat de reclassering jaarlijks begeleidt, betreft het aantal HVR-clieënten slechts een fractie van de totale populatie. Daarbij zijn er maar enkele voorbeelden van HVR-zaken waarin de reclassering de opdracht – wegens zeer ernstige veiligheidsrisico's – niet heeft kunnen uitvoeren. Dat maakt de impact op de betrokken reclasseringswerkers en de organisatie in haar geheel echter niet minder groot.

Beoordelingsproces in HVR-zaken

Om in HVR-zaken te beoordelen of en hoe de reclassering zowel de veiligheid van medewerkers kan waarborgen als uitvoering kan geven aan haar opdracht, heeft de reclassering een 'wegingskader' ontwikkeld. Speciaal getrainde reclasseringswerkers bepalen met behulp van het wegingskader het dreigingsniveau, de reclasseringsinzet en de te nemen veiligheidsmaatregelen. In dit proces wordt risico-informatie verzameld bij ketenpartners. Echter, deze informatie-uitwisseling verloopt volgens de reclassering moeizaam. Als er sprake is van (zeer) ernstige veiligheidsrisico's, overweegt de reclassering (extra) veiligheidsmaatregelen te nemen of geeft zij aan geen reclasseringsactiviteiten te kunnen uitvoeren.

Over de totstandkoming van het wegingskader en het gebruik in de praktijk is weinig bekend. Dit roept bij de Afdeling advisering van de RSJ (hierna: de RSJ) vragen op van onder meer inhoudelijke, methodologische en praktische aard. Ook roept het vragen op over de consequenties voor de rechtspositie van de reclassent. De RSJ is van mening dat het beoordelingsproces transparant en eenduidig moet zijn, gebaseerd op een gevalideerd

wegingsinstrument. Ook vindt de RSJ dat een degelijk informatieproces moet worden ingericht, waarbij het OM de verantwoordelijkheid heeft de reclassering te informeren over de aanwezigheid van veiligheidsrisico's. Mogelijk kan op dit punt aansluiting worden gezocht bij de aanpak van het OM, de DJI en de politie waarin zij risico-informatie met elkaar delen om voortgezet crimineel handelen in detentie te voorkomen.

Met het oog op een eenduidige beoordeling en uitvoering van de werkwijze in HVR- zaken zou de reclassering meer kunnen inzetten op training en scholing van (nieuwe) reclasseringswerkers en het nog beter voorlichten en activeren van ervaren reclasseringswerkers. Ook moet de reclassering doorlopend aandacht besteden aan mentale steun voor haar medewerkers, gelet op de impact die HVR-zaken op haar medewerkers kunnen hebben.

Rechtspositie

De problematiek rondom reclassenten met een hoog veiligheidsrisico laat zien dat de rechtspositie van reclassenten in het algemeen niet expliciet geregeld is.

Dit vormt met name een knelpunt voor de HVR-doelgroep, omdat de besluitvorming van de reclassering vergaande gevolgen kan hebben voor deze groep reclassenten en er voor hen weinig mogelijkheden zijn daar iets tegen te doen. De HVR-cliënt kan wel een klacht indienen bij een onafhankelijke klachtencommissie, maar de bevoegdheden van de klachtencommissie zijn beperkt en de uitspraak volgt vaak (te) laat waardoor de uitspraak voor klager in de meeste gevallen een kwestie is van achteraf erkenning of gelijk krijgen. De RSJ acht het van belang de rechtspositie van de reclassent te verbeteren door de criteria en het kader op grond waarvan reclassenten worden geclassificeerd als 'hoog veiligheidsrisico' vast te leggen in een ministeriële regeling.

Gevolgen voor reclassering en HVR-cliënt

De aanwezigheid van ernstige veiligheidsrisico's kan ertoe leiden dat de reclassering tot de conclusie komt geen uitvoering te kunnen geven aan haar taak. De gevolgen hiervan zijn ingrijpend voor de cliënt, met name wanneer het uitblijven van reclasseringsactiviteiten leidt tot het niet kunnen uitvoeren van de straf en/of wijziging van het vonnis en de cliënt in een uiterst geval bijvoorbeeld vervangende hechtenis moet ondergaan. Gelet op deze gevolgen acht de RSJ het van belang dat er aan de voorkant – bij de oplegging van een taakstraf of toezicht door de rechter (of de officier van justitie – overleg plaatsvindt tussen de ketenpartners zodat duidelijk wordt of en hoe reclasseringsactiviteiten kunnen worden uitgevoerd.

De RSJ is van mening dat ook in HVR-zaken toezicht en controle geboden moeten worden en dat de reclassering daartoe aanvullende mogelijkheden moet krijgen. Aanvullende mogelijkheden die begeleiding in (de zwaarste categorie) HVR-zaken mogelijk moeten maken, zijn in ontwikkeling. De RSJ acht het van belang dat deze mogelijkheden – het uitbreiden van anoniem werken en multidisciplinair werken – concreter vorm krijgen. Daarnaast adviseert de RSJ na te denken over alternatieve mogelijkheden voor de tenuitvoerlegging van de taakstraf bij HVR-cliënten, aangezien de twee voorgestelde mogelijkheden enkel een oplossing bieden voor advies en toezicht. De RSJ acht maatwerk

